

BÄFVERNYTT

JUNI 2014

Nr 2/2014 (Årg. 24 nr 58)

Det Härnösand som varit...

Storgatan med Västra Kanalen 1956

Foto: Tore Persson

Vår fotograf har nu lämnat stadens centrum och är på väg västerut. Till Gådeåstaden, eller kanske ner mot Sundsvall. Det får vi aldrig veta.

År 1956, när denna bild togs, var den västra kanalbron endast något/några år gammal. På bilden ser den väldigt bred ut. I dag, 60 år senare, talas om att bron är utsliten och för smal. Bygget av en ny bro diskuteras.

Den här delen av staden besökte jag inte så ofta eftersom jag bodde på Norrstan. Längst ner till vänster ser vi taket över entrén till biografen Fyren. Ovanpå taket syns Fyrens neonskylt. Den finns faktiskt kvar än i dag, även om biografen för länge sedan är nedlagd. Här huserar i stället danskompaniet Norrdans. På andra sidan gatan finns en färghandel, Boström och Ber-

gqvist. Trots det som jag skrev om besök i stadens färghandlarbutiker till förra numrets omslagsbild besökte jag aldrig denna butik. Samma företag hade sin "huvudbutik" på Köpmangatan, dit jag ofta var med min far, som alltså var målare. Huset är rivet för länge sedan och här hittar vi dag stadens teaterhus.

Bilarna är typiska 50-talsbilar. En Peugeot 203, en Volkswagen med delad bakruta och lite längre bort en Ford Anglia. Den stora svarta bilen i bildens mitt kan jag inte identifiera. Längre bort ser vi en "Amerikanare", som man sa. En herrgårdsvagn till på köpet. Även ett par Volvo PV444 går att identifiera.. Bilarna kör fortfarande på vänster sida. Högertrafiken infördes i Sverige den 3 september 1967.

FÖRENINGSPERSONAL

STYRELSE

Ordf. Peter Sjölund 0611-61300
ordf@harnoforskare.se
V. Ordf. Ronny Norberg 070-693 8177
viceordf@harnoforskare.se
Kassör Agneta Olofsson 0611-22185
kassor@harnoforskare.se
Sekreterare Vakant
sekr@harnoforskare.se
Ledamot Örjan Öberg 0611-22188
orjan@harnoforskare.se
Ledamot Magnus Holmqvist
magnus@harnoforskare.se
Ledamot Vakant

REVISORER

Sammankall. Hans Söderholm 0611-18482
hans@harnoforskare.se
Björn Nilsson 0611- 41092
bjorn.nilsson@harnoforskare.se
Margareta Wicander 0611-77050
margareta@harnoforskare.se

VALBEREDNING

Sammankall. Björn Thunberg 0611-13669
bjorn.thunberg@home.se
Rolf Lusth ordforande@dis-mitt.se

RED.KOMMITTÉ

Ronny Norberg 070-693 8177
ronny@harnoforskare.se

REDAKTÖR

Vakant
redaktor@harnoforskare.se
Eller skicka via vanlig post till:
Örjan Öberg
Parkgatan 27
87152 Härnösand

ANSVARIG UTGIVARE

Peter Sjölund 0611-61300
ordf@harnoforskare.se

WEBMASTER

webmaster@harnoforskare.se

KLUBBMÄSTARE

Vakant

MEDLEMSAVGIFT (2013)

Enskild medlem 100kr/år
Famijemedlem 35kr/år
Studerande upp till 18 år 25kr/år
Företag/Föreningar 200kr/år
Betala till Plusgiro 43 61 16 - 8
Härnösands släktforskare. Glöm inte att ange namn, postadress och e-postadress.

Nya medlemmar:

Brita Bremberg, Jordbro
Christina Ekbom, Stockholm

Bäfvernyttets framtid.....

Son ni alla märker är detta nummer av Bäfvernytt ovanligt tunt och med mycket "luft" på sidorna. Anledningen till detta är att bidragen från våra medlemmar nu är slut.

Som jag meddelade i förra numret blir detta mitt sista.

Förhoppningsvis kommer vi att lösa redaktörsfrågan under hösten. Vi blir förmodligen också tvungna att omvärdera ambitionen att ge ut 3-4 nummer per år till 2-3.

Föreningen har fler än 150 medlemmar. Bland alla dessa borde det rimligtvis finnas en eller två personer som kan åta sig uppdraget att un-

der en tid framöver ansvara för att vår föreningstidning lever vidare.

Dessutom borde det rimligtvis, bland alla dessa medlemmar, finnas berättelser och gamla bilder som lämpar sig för publicering.

Alla aktiva släktforskare har förmodligen någon liten berättelse om sina misstag och framgångar inom forskningen.

När redaktörsfrågan är löst, lovar jag att komma med min berättelse.

Örjan Öberg

Många, fler och några

Aldrig förr har vi varit så många som släktforskar i Sverige. Att kyrkböckerna blivit lätt tillgängliga på Internet gör att det är enkelt att komma igång och man kan forska när man vill och i princip var man vill. Jag har själv en gång till och med suttit på toppen av Slåttdalsberget i Skuleskogens nationalpark och kollat upp ett släktskap! Om jag verkligen behövde kolla upp det just där och då? Tja, ni vet ju hur det är att vara inbiten släktforskare...

Och vi är inte bara många, vi blir snabbt fler. Inte minst TV:s släktforskningsprogram gör att fler och fler vill veta något om sina rötter. Men många av de nya släktforskarna kan inte tänka sig att lägga ner så mycket tid på detta och kör därför med ”släktforskning light”, dvs de går ut på Internet och googlar fram antavlor som andra lagt ut. Och sedan pusslar de ihop sin egen antavla utifrån uppgifter av skiftande tillförlitlighet. Resultatet blir garanterat fullt av fel och den nyblivne släktforskaren sitter där med en bunt felaktiga anor och har dessutom missat ett antal verkliga anor.

Vad de flesta släktforskare, både gamla och nya, missar är att det finns så många andra källor än kyrkböcker! Genom att titta i alla de andra källorna, så kan man ju få veta så mycket mer än bara namn och årtal och få kött på benen på sina släktingar. Om man lär sig vilka källor som finns för släktforskning och även att tänka källkritiskt kan släktforskningen dels bli rätt men också ge kunskaper om anorna som förklarar mycket om hur man själv blev den

man är.

Visst, det kräver lite mer tid. Men det behöver inte bli en livsuppgift om vi i släktforskarförningen lär ut hur man gör och ger enkla ingångar till var man ska leta efter olika uppgifter. Där ser jag utmaningen för släktforskarförningarna framöver: -Fånga upp släktintresserade människor, lär dem forska rätt och lätt samt visa dem ingångar till spännande källor som kan ge dem en mer intressant släktberättelse på en begränsad tid. Och att ha trevligt på vägen tillsammans med andra släktforskare!

Med den nya tekniken finns närmast obegränsade möjligheter att göra källor tillgängliga, så att många lätt kan hitta spännande uppgifter. Det är i princip bara fantasin som sätter gränser! Men för att allt detta ska hända, så krävs det några som hjälps åt att driva släktforskarförningen framåt. Just nu är vi en man eller kvinna kort i styrelsen, för första gången i föreningens historia. Och vi skulle verkligen behöva fylla den platsen med någon som kan tänka sig vara med i diskussionerna om den spännande utvecklingen inom släktforskningen. Vi är ett glatt gäng i styrelsen och ingen behöver dra tunga lass. Så känner du dig det minsta sugen på att delta i vårt arbete för att på bästa sätt driva föreningen framåt och ordna intressanta aktiviteter för våra medlemmar – hör av dig!

I övrigt vill jag önska er alla en riktigt härlig sommar!

Redaktörens kommentar.

Vi medlemsmötet i december redogjorde Berndt Lindfors från DIS-Mitt bl.a. om hur hjälpmedlet DIS-byt kan användas. Han sade också något som anknyter till vad som Peter i ledaren kallar ”släktforskning

light”. Berndt kallade det för ”släktsamlade”. Jag upprepar här Berndts utrop till alla. Se till att ni är seriösa släktforskare som kontrollerar alla uppgifter mot tillförlitliga källor innan de tas för sanning och förmedlas till andra.
Örjan

Nils Gissler—Härnösands bortglömde snille

Text och släkträd Lars Högberg

Nils Gisslers släktrönika.

Jag är troligtvis släkt med Nils Gisslers hustru! Och det är nog många andra Härnösandsbor också.

Det är dags att titta på Nils Gisslers släkträd. Detta är ju en släktforskartidning.

Nils Gissler härstammade från en gammal bondesläkt i Torp i Medelpad. Inte oväntat hette byn Gissjö. Fadern hette Olof Larsson och modern Karin Nilsson. Hon härstammade från Boteå. Sonen Nils Olofsson Gissler hade fyra syskon. Jag har inte forskat vidare kring denna släkt; den är bosatt nere i Medelpad.

Däremot är Gisslers hustru Maria Elisabeth Wikar mer intressant ur Härnösandssynpunkt. Hon härstammade från Daniel Ersson på Hemsön och har alltså en omfattande nutida släkt i Härnösand.

Hon föddes 1726 och var bara 19 år då hon gifte sig med den 10 år äldre Nils Gissler år 1745. Han hade då nyligen kommit till Härnösand och tillträtt tjänsten som lektor och distriktsläkare. De fick sammanlagt 16 barn. Bara fyra av dem överlevde barnåren. Jag tänker ibland på Maria Elisabeth och hennes tillvaro, alla dessa födselar och efterföljande begravningar. År 1753 dog inte mindre än tre av barnen samtidigt.

Men hon var inte utan resurser.

Hennes föräldrar var Härnösandsborgaren Johan Wikar och hans hustru Sara Wijk. Sara Wijk var dotter till rådmannen Jöns Mårtensson Wijk. Johan Wikar härstammade från Österbotten och hade flytt till Sverige under den stora ofreden och blev handelsman och skeppare. De fick tre döttrar, varav endast Maria Elisabeth överlevde. Efter Johan Wikars död 1732 gifte Sara Wijk om sig med en annan betydande man, nämligen brukspatron Daniel Krapp på Västanå bruk. Med honom fick hon ytterligare fem barn, varav endast två överlevde småbarnsåren. Deras dotter Brita Krapp gifte sig med hovkvartermästaren Carl Eurenus och de fick i sin tur nio barn, varav några blev delaktiga i den dramatiska historia som vi återkommer till nedan.

Nils och Maria Elisabeth fick alltså 16 barn, varav endast fyra överlevde småbarnsåren. Och de som överlevde fick mer eller mindre sorgliga öden.

Sara Catharina gifte sig med konrektorn i Tyska skolan Carl Stridsberg, flyttade från staden och avled troligen i Stockholm 1789.

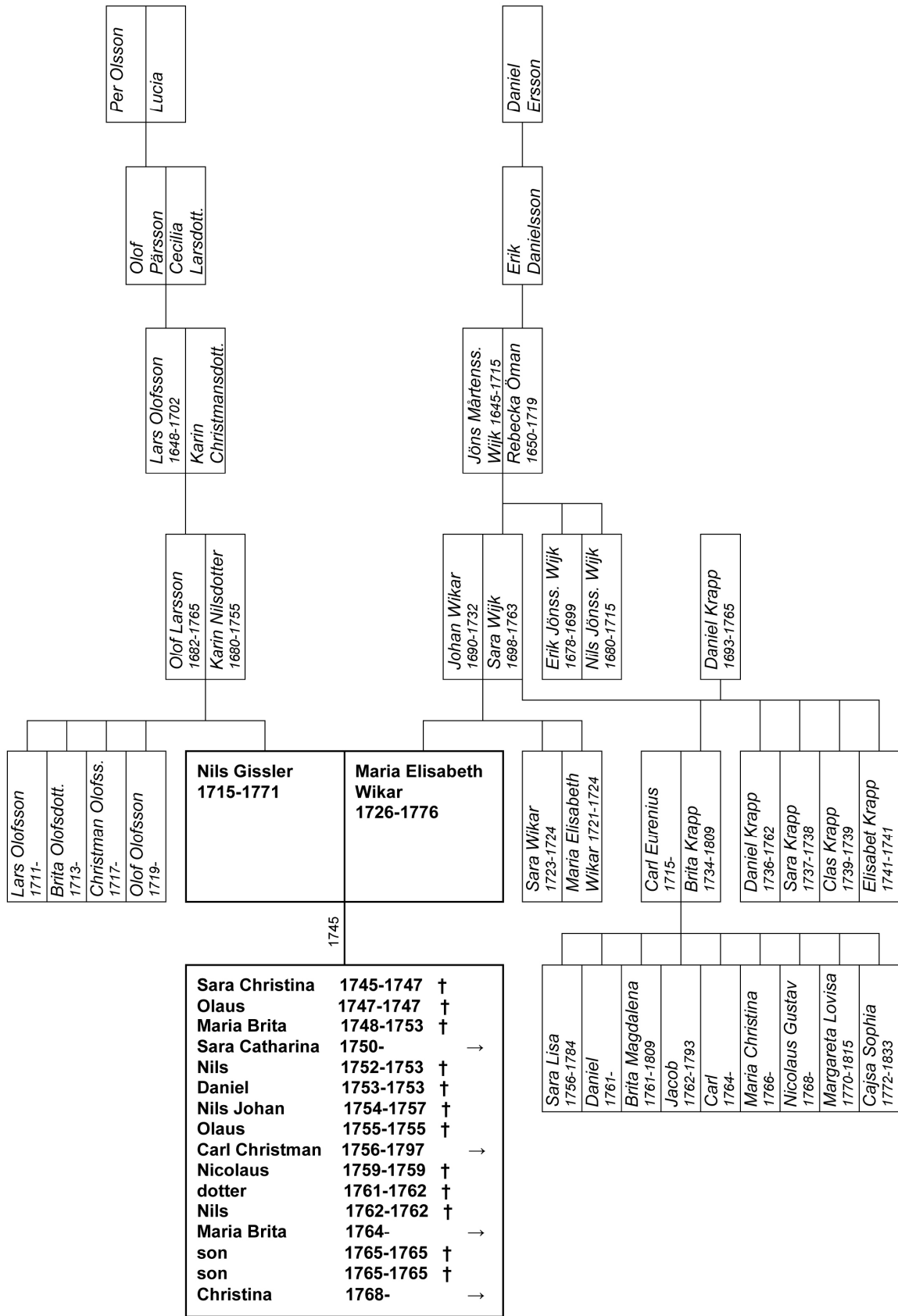
Maria Brita följde med sin syster vid flytten och titulerades demoiselle.

Christina blev intagen på hospitalet som sjuklig. Där födde hon en oä dotter som kort efteråt dog.

Carl Christman var den mest olycksdrabbade. Han inledde en lovande karriär med studier i Uppsala, men blev alltmer hänfallen åt religiösa grubblerier. Kanske ett arv från fader Nils, som i brev berättat om sina ”anfäktelser”. Carl Christman gick rastlös omkring hemma i Härnösand, ibland barfota i snön. Slutligen drabbades han av ett sammanbrott år 1784, som man kan läsa om i en artikel av Björn Nilsson i Bäfvernytt nr 30, 2004. Följden blev tre dödsosfer och en skadad. Två av offren var hans tremänningar Sara Lisa och Nils Gustaf Krapp. Rättsmyndigheterna var förvånade moderna i sin syn och insåg att han inte var vid sina sinnens fulla bruk utan dömde honom till vård på hospitalet, där han slutligen avled 1797.

Nils Gissler är ett av många exempel på en ung ambitiös man som kom inflyttande till Härnösand och gifte sig med en kvinna med resurser. Sara Elisabeth medförde en betydande förmögenhet från sina båda fäder. Gissler med sitt goda hjärta och generösa sinne gjorde småningom av med hela hennes arv utom de fasta tillgångarna. Mycket kom hans patienter till godo.

Det finns säkert mycket mera intressant forskning att göra om Nils Gisslers släkt, speciellt om familjens anknytning till Härnösand och Ådalen. En uppmaning till släkt- och hembygdsforskarna!

Blåfinnstjärn - en tusenårig mordhistoria i Graninge

Text och bildmaterial från Lars Högberg

För 1000 år sedan utspelades ett mörkt drama i skogsbygderna väster om Graningesjön. Inblandade var två av den tidens namnkunnigaste personer i våra trakter, Arnljot Gelline i Ragunda och Gunilla Snälla i Sollefteå. Arnljot sägs vara döpt i Stiklestad av själve Olof den helige år 1030. Gunilla Snälla är en sägenomspunnen person i Ådalen. Det berättas ännu många sägner om hennes bedrifter och styrka. Bl a sägs hon ha ridit på en älg. Så är hon avbildad på en modern träskulptur i medeltidsutställningen på läns museet Murberget.

Kan vi tro på sägnerna? Jo, det finns ett bevis i form av en norsk pergamentshandskrift från cirka 1273 som beskriver gränsförhandlingarna mellan Norge och Sverige under en tid då de två länderna höll på att formas. Där finns ett avsnitt som berättar om gränspunkten Blåfinnstjärn och skildrar vad som utspelades där på 1050-talet, den första kristna tiden.

Här intill finns detta avsnitt, dels i tolkning av O S Rydberg och dels ett eget försök till modernisering med hjälp av flera uttolkare, bl a Nils Ahnlund, Gustaf Gustafsson och Gudrun Norstedt.

Vad berättar historien? Uppenbarligen tvistar de två betydande markägarna Arne Ille i Ragunda och Gunilla Snälla i Sollefteå om en tjärn. Där dränker Arne en same, Blåfinn, som är i Gunillas tjänst, och märker sedan ut platsen med renhorn och järnspikar som gränsmärke. Och därefter kallas tjärnen Blåfinnstjärn efter samens namn.

I senare tider har man letat efter Blåfinnstjärn. Namnet lever inte kvar. Men på en av våra äldsta kartor, upprättad av Christoffer Stenklyft år 1680, finns Blåfinnstjärn tydligt utskriven och gränsen mellan Ångermanland och Jämtland bildar knä just där. I dag går gränsen längre västerut och sjön heter Fängelsjön. Berget intill heter dock fortfarande Lappberget. Här är troligen den plats där det historiska dramat utspelades och samtidigt gav oss flera tidiga namn från våra trakter: Gunilla Snälla, Blåfinn och Sollefteå.

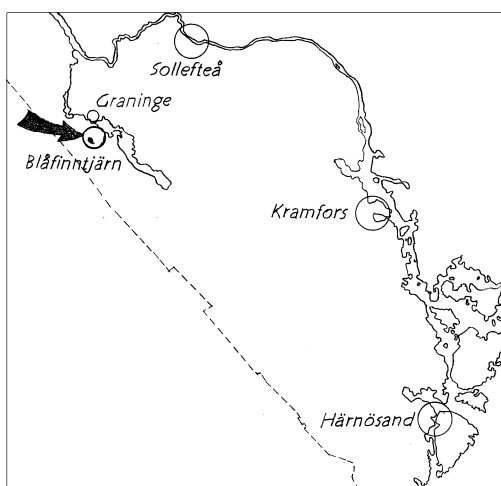
Flera andra intressanta saker kan man notera på den gamla kartan:

Det är märkligt vad exakt lantmätaren har ritat ut bl a Graningesjön med tanke på den tidens primitiva mätmetoder i obanade skogsmarker. Graninge järnbruk finns inritat, alldeles nyanlagt vid den tidpunkten.

Flera sjöar heter Malmsjön; man avsåg att utnyttja sjömalm till järnbruket.

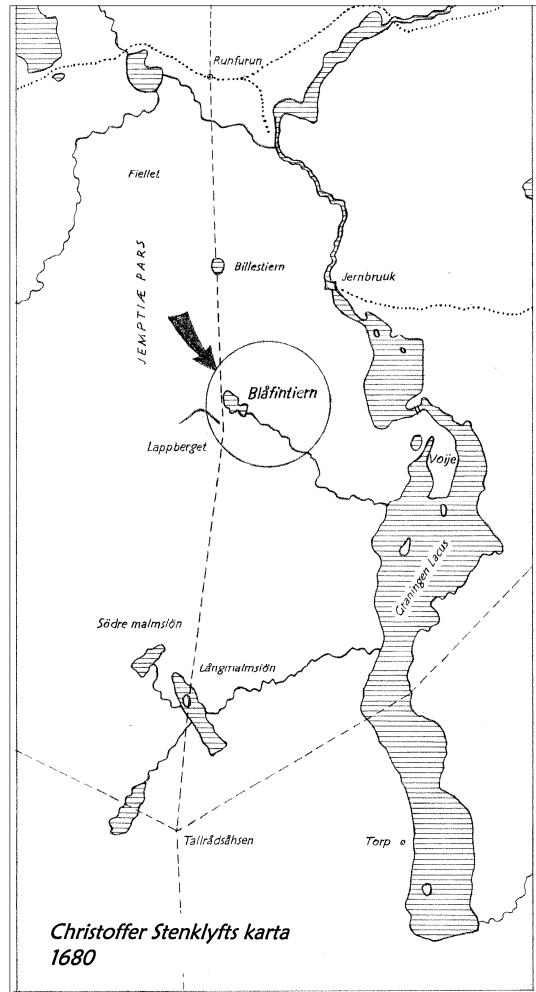
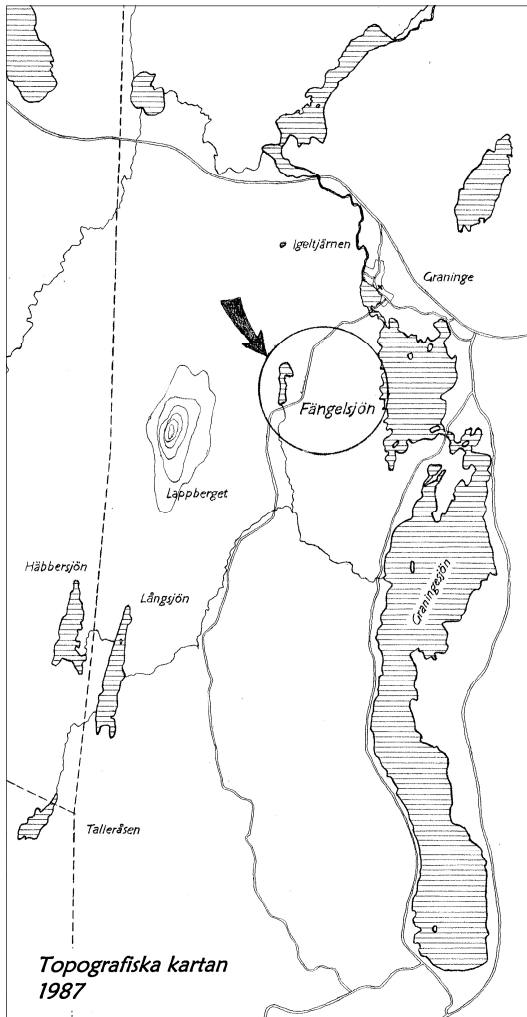
Där färdvägen från Sollefteå till Bispgården passerar landskapsgränsen står det ”Runfuran”. Vad är det? Med ledning av liknande noteringar uppe i Anundsjö kan man anta att det är en gammal gränsmarkering i form av runor inskurna i en gammal tallstam, Run-furan. Den kan vara en av våra allra äldsta gränsmarkeringar.

*Anm. Stiklestad är en ort i Verdals kommun, Nord-Trøndelag fylke i mellersta Norge.
Källa: Google*

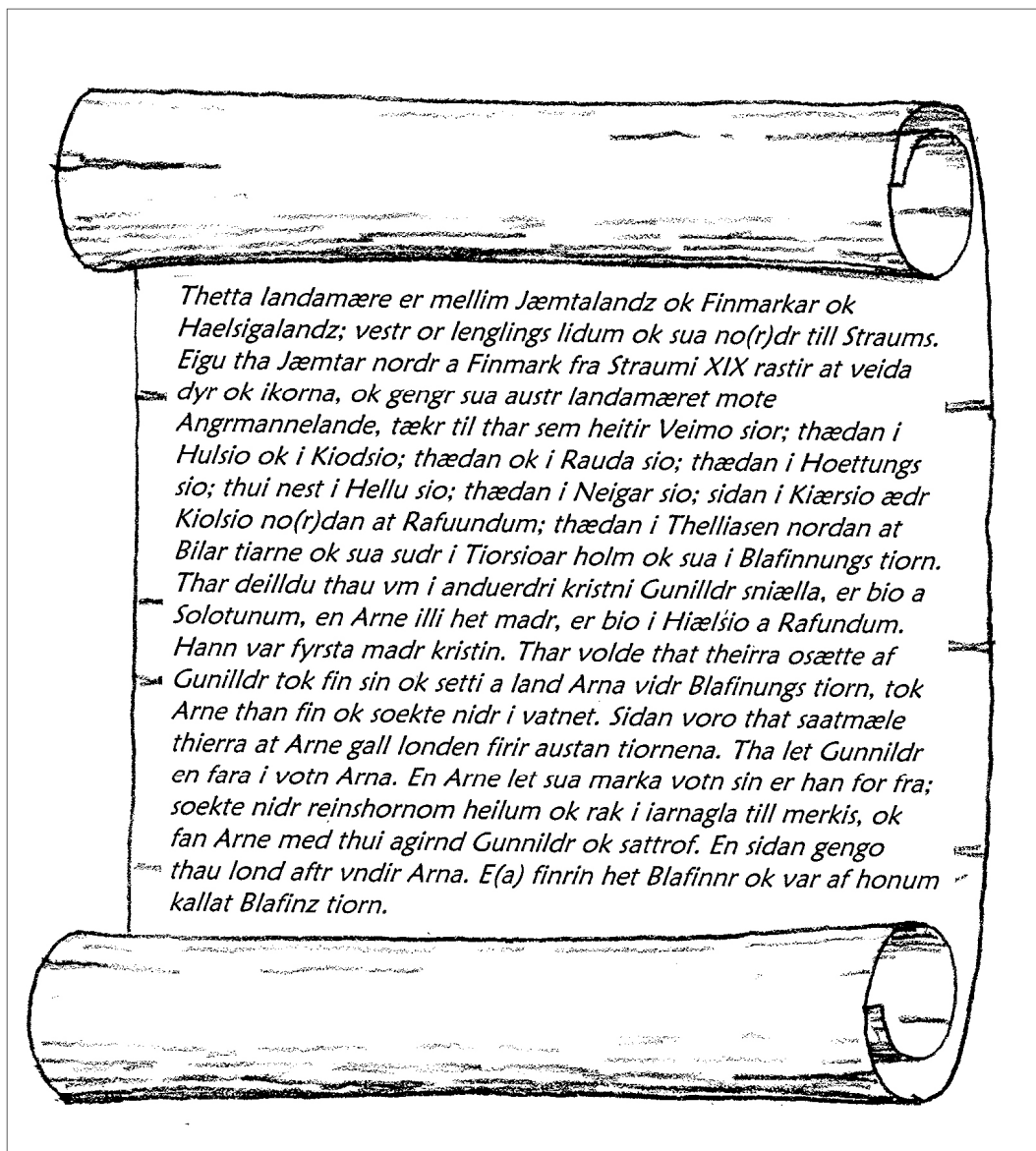

Kartan till vänster visar var Blåfinnstjärn, numera Fängelsjön, är belägen.

På nästa sida visas Christoffer Stenklyfts karta från 1680 och som jämförelse en modernare karta, från 1987.

Här kommer Gunilla Snälla ridande på en älg.

Denna gräns är mellan Jämtland och Finnmarken och Hälsingland: Väst om Lenglingens liden och så norrut till Ströms vattudal. Äger dock jämtar norrut i Finnmarken från Ströms vattudal 20 mil att jaga djur och ekorre, och går så österut gränsen att möta Ångermanland, till det som heter Vojmsjön; därifrån till Hulsjö och Kiødsjö; därifrån och i Röströmssjön; därifrån i Hotingssjön; närmast i Hällvattnet; därifrån i Nagasjön; sedan i Kålsjön norr om Ragunda; därifrån i Tallåsen norr om Bilartjärn och så söderut i Torrsjön och så i Blåfinnstjärn. Där tvistade de i den första kristna tiden Gunnildur snälla, som bodde i Sollefteå, och Arne

illsluge hette mannen, som bodde i Hällsjö i Ragunda. Han var den förste kristne mannen. Det vållade denna tvist att Gunhildur tog sin finne och satte på Arnes land vid Blåfinnstjärn; tog Arne den finnen och sänkte ned i vattnet. Sedan vart det avtalet emellan att Arne gäldade för landen österom tjärnarna. Då lät Gunhildur åter fara i Arnes vatten. Men Arne lät så märka sina vatten där han for fram; sänkte ner hela renhorn och slog i järnaglar till märken, och fann Arne med detta Gunhildurs girighet och fredsbrott. Och sedan gick dessa land åter under Arne. Men finnen hette Blåfinn och var efter honom uppkallad Blåfinnstjärn.

Årsmötet

Text och foto: Örjan Öberg

Årets årsmöte hölls, som vanligt, under mars månad. Mötet inleddes av vår ordförande som hälsade de 60-talet närvarande välkomna. Före årsmötesförhandlingarna redogjorde Peter för årets bussresa. Med anledning av den gåva som föreningen fick av Britta Ulander under föregående år kommer årets resa att gå till Bjärträ. Ett antal intressanta platser kommer att besökas. Resan avslutas med ett besök på Box Whiskydestilleri.

Årsmötesförhandlingarna leddes av Kenneth Hänström, chef för Landsarkivet i Härnösand. Före förhandlingarna redogjorde han för den satsning som arkivet nu gör för att locka fler besökare. Programmet för detta finns tillgängligt på arkivets hemsida <http://riksarkivet.se/harnosand>

Förhandlingarna gick snabbt. Två tidigare styrelseledamoter, Björn Thunberg och Monika Vennerbring hade avböjt omval. Ny i styrelsen blev Magnus Holmqvist. En plats är vakant men kan förmodligen tillsättas under hösten.

Efter en kort fikapaus blev det så dags för kvällens föreläsare, Örjan Leek, att visa sitt ny blidspel om Härnösand "Riva Flytta Bygga". Många fina gamla stadsmiljöer som nu försvunnit visades. Tyvärr blev den tillgängliga tiden lite för kort. Varför det blev en "snabbvisning" av alla fina bilder.

Medlemsmöte april

Text och foto: Örjan Öberg

Som föreläsare för aprilmötet hade vi engagerat tidigare medlemmen i Härnösands släktforskare Tony Jonsson. Rubriken på hans föredrag var "Bland byar och bruk i Högsjö". Tony har under många år samlat på dokument och berättelser om människor, speciellt i Högsjö. Denna kväll berättade han om sitt samlande och gav oss många både intressanta och roliga exempel på detta.

I föreningens namn har följande CD-skivor tagits fram:

Hemsöbor 1847 – 1939. Innehåller c:a 4600 personer från 1570 och framåt. För åren 1847 – 1939 är uppgifterna kontrollerade mot tillgängliga kyrkböcker, SCB-utdrag och ”Sveriges dödbok 1901 – 2009”. Totalt c:a 8000 Arboksanteckningar om c:a 2900 personer. Födelse-, döds-, och vigselnotiser tillkommer. *Pris 350Kr.*

Säbråbor 1535 – 1844. *Pris 500Kr.*

Ljustorpsbor 1500 – 1800. Sammanställd av Folke Åsén. Konverterad till CD av Agneta Olofsson. *Pris 300Kr.*

Hemsöadeln eller Daniel Erssons ättlingar. C:a 32 500 ättlingar till Bonden i Utanö ”som ägde nästan hela Hemsön”. *Pris 400Kr.*

Stigsjö 1600 1800. *Pris 300Kr.*

Barbro Hammarhälft. Sammanställd av Peter Sjölund och Björn Thunberg. *Pris 300Kr.*

Nora Tingslag 1700 – 1799. Sammanställning av Britta Ulander. Nora Tingslag omfatta socknarna Bjärträ, Skog och Nora samt fram till år 1757 även Högsjö och Gudmundrå. *Pris 300Kr.*

Viksjö Byar och gårdar. Sigge Sjödins Viksjöbor 1500-1800 har nu omarbetats och överförs till CD (med diverse rättelser och tillägg). Kallas i det nya formatet för Viksjö byar och gårdar 1600 – 1800. *Pris 300Kr.*

Häggdånger. Häggdångers församlings bönder och båtsmän åren 1600-1800 med familjer och ursprung där sådant återfunnits. Vidare finns noterat hemmansägare under 1543-71 och domboksutdrag från 1640-tal till 1720tal. *Pris 350Kr.*

Härnösands Gymnasium 1650 – 1848. Innehåller uppgifter om studenterna på Härnösands Gymnasium 1650-1848 och något om deras härstamning. Det är arkivlektorn emeritus Thord Bylund som har tagit fram uppgifterna i arbetet med sin licentiatavhandling från 1972 Också licentiatavhandlingen finns med på skivan. *Pris 200Kr.* Ingen medlemsrabatt på denna skiva.

Högsjöbor 1542 –1900. Skivan som omfattar åren 1542-1900 innehåller uppgifter om tusentals personer, alla sökbara via inbyggd funktion i programmet.

Släktnamnsregistret finns att läsa på adressen: www.harnoforskare.se/hogsjonamn_01.pdf Som underlag för skivan har Agneta använt Hugo Fälldin:s ”Högsjöbor” samt tillgängliga kyrkböcker och mantalslängder. *Pris 500Kr.*

Portokostnader tillkommer.

Medlemmar i Härnösands släktforskare får 100:- rabatt på ovan angivna priser.

För beställning kontakta Agneta Olofsson.

Bjärträskivan är nu klar

Nu går det att beställa bjärträskivan.

Skivan omfattar perioden från 1543 fram till 1850. Familjerna redovisas per by. Sandö glasbruk finns med för åren 1750—1775. Även båtsmän redovisas. Skivan är framställd av Agneta Olofsson och bygger på det material föreningen fick från Britta Ulander förra året.

Pris 500Kr. Medlemmar i Härnösands släktforskare får 100Kr rabatt.

B Föreningspost

Avs: Härnösands släktforskare
c/o Agneta Olofsson
Kastellgatan 26
87133 Härnösand

Program för hösten 2014

Höstens program är ännu ej helt fastlagt.

Vi återkommer med mejlutskick och annonsering i Tidningen Ångermanland under september månad.

Släktforskardagarna 2014

Årets släktforskardagar kommer att hållas i Karlstad 29-31 augusti. Temat i år är "Migration-dåtid nutid framtid". Flera föreläsare är redan bokade. Bland dem kan nämnas Christopher O'Reagan, Crista Cowan, Eva Kaijser, Jan Myhrvold, Niklas Hertz-

man. Per-Erik Tell och Peter Sjölund. Allt du behöver veta finns på hemsidan www.sfd2014.se Har du planer på att åka dit är dags att boka hotellrum redan nu.

Släktforskardagarna i Karlstad 29-31 aug 2014

